Een Digitale Stad voor én van iedereen

Gemeente Amsterdam

Agenda Digitale Stad - 01 Maart 2019

Inhoud

Voorwoord **1**

Agenda Digitale Stad versie 1 **5**

Uitdagingen in een veranderende stad **6**

Digitaal op z’n Amsterdams **8**

Ambities **9**

1. Vrije digitale stad **13**

2. Ambitie 2 Inclusieve digitale stad **21**

3. Creatieve digitale stad **29**

Doorontwikkeling **35**

Bijlagen **37**

Voorwoord

Voor u vindt u de eerste Amsterdamse Agenda Digitale Stad. Vijfentwintig jaar nadat het internet in Amsterdam publiek en vrij toegankelijk werd: De Digitale Stad opende haar deuren. Sindsdien is de digitalisering razendsnel gegaan en wordt het hoog tijd dat we ons de vragen stellen: Wat voor digitale stad willen we zijn? Kan iedereen mee doen? Wat als bedrijfsmodellen erop gericht zijn om zoveel mogelijk informatie over mensen te verzamelen en dat dan te verkopen? Wat zijn de rechten van de Amsterdammer in de digitale wereld? En wat kunnen wij doen als gemeente?

Vrij. Inclusief. Creatief. De kernambities uit deze agenda. We vinden dat Amsterdammers veilig hun data moeten kunnen delen, dat hun rechten worden beschermd en dat onze democratische waarden ook daar gelden. De stad is van iedereen, de digitale stad ook.

De rol van de gemeente is niet altijd duidelijk, maar het is vanzelfsprekend dat de gemeente Amsterdam een belangrijke rol kan spelen. Wij zijn geen dataleverancier, maar we willen wel (mede) bepalen wat voor wetten en regels nodig zijn om veilig met data om te gaan in Amsterdam. Amsterdammers moeten onbespied in de openbare ruimte kunnen zijn. En we willen weten wat er met onze gegevens gebeurt als we iets online kopen of regelen. Door met internationale steden een coalitie te sluiten voor digitale rechten kunnen we internationaal een vuist maken om digitale mensenrechten in wetgeving vast te leggen.

Extra aandacht geven wij aan degenen die minder goed mee kunnen komen in de digitale wereld. En natuurlijk moeten Amsterdammers ook digitaal creatief kunnen zijn. Want creativiteit en innovatie kan ons dagelijks leven eenvoudiger en de stad mooier maken.

Deze agenda is een startschot. Een startdocument met drie ambities en concrete activiteiten die vrij, inclusief en creatief zijn. Wij vragen alle betrokkenen om mee te blijven denken en te doen. Zodat wij de kansen van digitalisering kunnen benutten voor alle Amsterdammers.

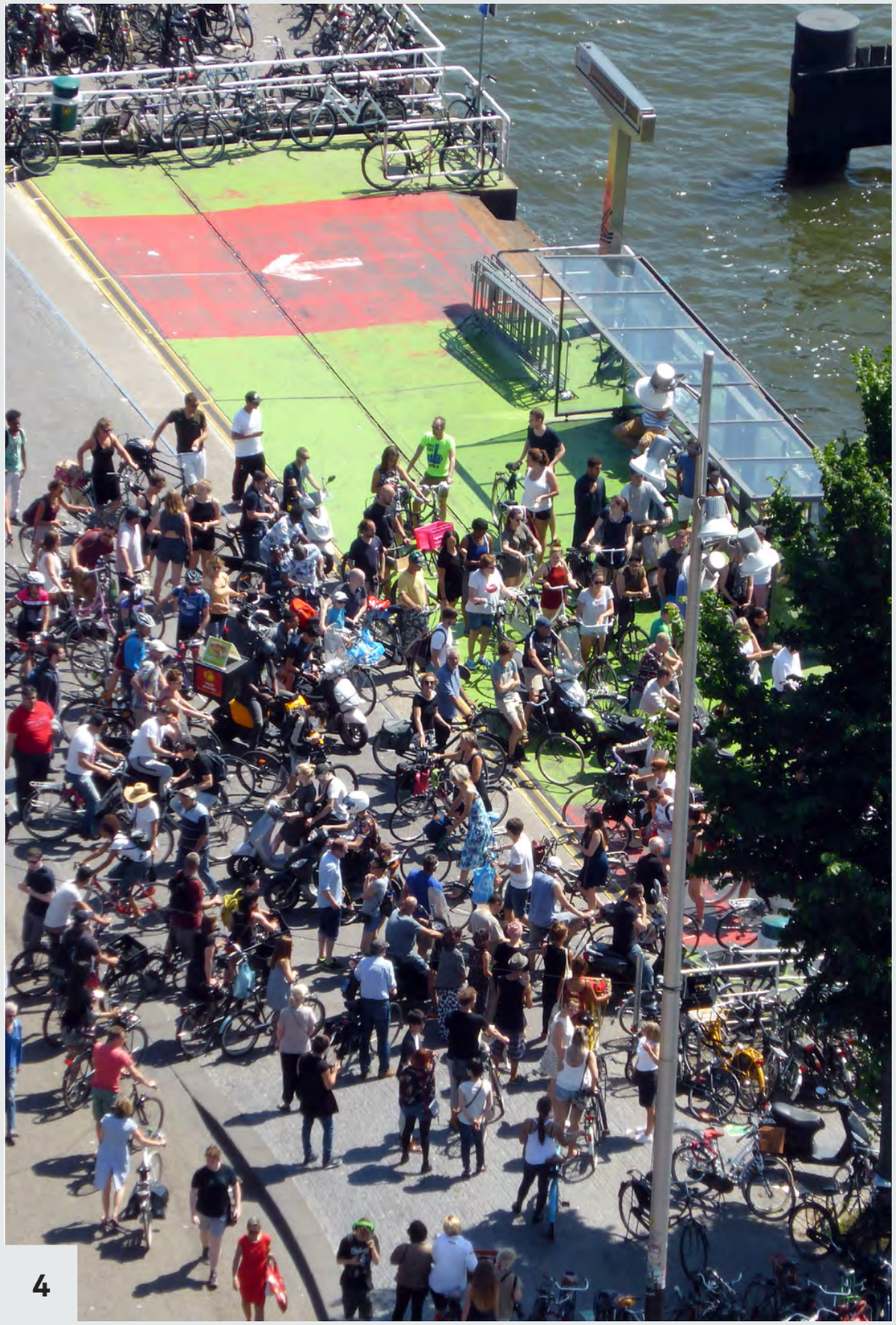
Touria Meliani
Wethouder Digitale Stad

Agenda

Digitale Stad

versie 1

Agenda Digitale Stad versie 1

Vijfentwintig jaar geleden werd het internet in Amsterdam op grote schaal publiek en vrij toegankelijk: De Digitale Stad opende haar deuren. In de vijfentwintig jaar die volgde is het internet veranderd van een abstract idee tot iets dat niet meer weg te denken is uit ons leven.

Kansen

We zijn verbonden met de hele wereld en met elkaar. Liefdes, werk en boodschappen, met een simpele zoektocht is alles te vinden. Ook kennis. Persoonlijke ontwikkeling is niet meer afhankelijk van het onderwijssysteem. Toepassingen verbonden met het internet bieden de kans om langer zelfstandig thuis te blijven wonen. Je veilig te voelen. De mogelijkheden zijn inmiddels eindeloos. Digitalisering biedt kansen op elk gebied; zoals het vergroten van de leefbaarheid van de stad, het bieden van gelijke kansen op thema's als duurzaamheid, onderwijs, werkgelegenheid en toegang tot zorg.

Kwetsbaarheden

De digitale stad roept het beeld op van een daadwerkelijke stad. En dat is het ook: het digitale is onderdeel van ons dagelijkse leven en heeft ook negatieve invloed op onze dagelijkse realiteit. Van valse informatie tot vervormde meningen, van het volgen van je digitale spoor en ongewild gedeelde persoonlijke informatie tot uitsluiting en pesten.

Vaak worden wij verleid om gebruikersgemak boven privacy te zetten. En dat zijn we ons soms wel en soms niet bewust. Een paar grote tech-bedrijven krijgen steeds meer invloed op ons doen en laten. Zowel offline als online.

De vragen zijn: Wat kan de gemeente Amsterdam doen om de digitale stad te ontwikkelen? Hoe krijgen wij grip op ons bestaan in de digitale stad? Hoe gaan we ons als Amsterdammers weerbaar maken? En hoe zorgt Amsterdam dat op een veilige wijze de economische en maatschappelijke kansen van digitalisering worden verzilverd?

De Agenda Digitale Stad

De Agenda Digitale Stad bevat de ambities van de gemeente Amsterdam voor de komende vier jaar en de eerste concrete acties met resultaat voor dit jaar. Er zijn ook vraagstukken waarvoor geen pasklaar antwoord voorhanden is. Samen met de Amsterdammers, partners en andere steden gaan we op zoek naar oplossingen.

De Agenda bouwt voor op eerder opgeleverde documenten zoals de Uitvoeringsagenda 2019, en biedt een kader voor de nog op te leveren bestuurlijke kaders zoals de Datastrategie.

De Agenda Digitale Stad blijft continu in ontwikkeling. Aan de hand van de Agenda wordt:

1. Een doorvertaling gemaakt van de generieke uitgangspunten uit de Agenda Digitale Stad op de zes ambities uit de Uitvoeringsagenda 2019.[1]
2. In kaart gebracht wat de kansen zijn van de inzet van technologie voor maatschappelijke opgaven, behorend bij de zes ambities uit de Uitvoeringsagenda 2019.

Onze blik is gericht op 2025 en verder, maar onze focus ligt op het komende jaar.

1 | www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/volg-beleid/ambities/

Uitdagingen in een veranderende stad

De technologische mogelijkheden zijn eindeloos divers en ontwikkelen zich snel. Daar heeft de stad van geprofiteerd en daar kan de stad nog meer van profiteren.

Zo wordt gekeken naar de mogelijkheid om warmte van serverparken te gebruiken om huizen te verwarmen. In de toekomst moet het een logische keuze zijn voor Amsterdammers om de auto te laten staan. Om zich op een duurzame manier door de stad te bewegen. Technologie draagt daar aan bij met toepassingen als 'mobiliteit als een dienst.' Technologie biedt mogelijkheden om de toegankelijkheid van kunst en cultuur in de stad te vergroten en Amsterdammers meer invloed te geven op hun directe leefomgeving door middel van digitale toepassingen.

Tegelijkertijd brengt de digitalisering nieuwe uitdagingen met zich mee. Technologie is niet neutraal. Het wordt ontworpen door mensen en ingezet voor een specifiek doel.

Meekomen in een digitale wereld

Digitaal bereikbaar zijn is de norm. 97% van de Amsterdammers beschikt over een internetverbinding. Vrijwel iedereen van 12 jaar en ouder is in het bezit van een smartphone. Het is dus geen kwestie meer van een telefoon of computer 'hebben'. De echte toegang tot de digitale wereld hangt af van je vermogen om met de beschikbare informatie om te gaan. Wie dat kan, ontwikkelt zich in een razendsnel tempo. Wie dat niet kan, komt steeds verder op afstand van de maatschappij en raakt verloren in de digitale wereld. Een wereld waarin we overspoeld worden met informatie en commerciële keuzes die ons leven vaak complexer, in plaats van eenvoudiger maken. En waar complexe technologie en licentiemodellen er aan bijdragen dat de exclusieve toegang tot kennis wordt vergroot.

Blijven leren

Technologische ontwikkelingen en nieuwe maatschappelijke uitdagingen veranderen het werk voortdurend. Voorheen werd een baan gekozen voor het leven, en werd gekozen voor een daarbij passende opleiding. Nu is het zo dat iedereen wendbaar, flexibel, en snel moet kunnen inspelen op nieuwe (digitale) ontwikkelingen. Thuis, op school, op het werk. Een 'leven lang ontwikkelen' wordt de standaard.

Kinderen groeien op met games, apps, filmpjes en toegang tot allerlei informatie. Traditionele vormen van overbrengen van informatie en beleving, worden door deze generatie doorbroken. Nieuwe vormen van beleving van bijvoorbeeld kunst en cultuur ontwikkelen zich razendsnel op social media.

Vervreemding en uitsluiting

Ongeveer 80% van de Amsterdammers van 12 jaar en ouder gebruikt het internet om sociale contacten te onderhouden. Bij ouderen is dat beduidend minder; 55% in de leeftijdscategorie van 65 tot 75 jaar en 22% in de leeftijdscategorie 75 plus.

Ouderen hebben moeite met het feit dat apparaten zoals een smartphone een houdbaarheidsdatum hebben, dat apps geüpdatet moeten worden en dat zij steeds vaker zaken online moeten regelen. Wat soms door de een gezien wordt als gebruiksgemak, wordt door de ander als een last ervaren.

Met de sterke vergrijzing van Amsterdam (18% is 65 plusser in 2040), is het belangrijk ervoor te zorgen dat ook ouderen mee kunnen blijven komen in de digitale wereld om zo eenzaamheid en uitsluiting te voorkomen. De digitale wereld biedt weliswaar de mogelijkheid om mensen te verbinden met wie ze maar willen, gevoelens van eenzaamheid nemen echter toe onder alle generaties. In plaats van verbinding vinden, vervreemden wij ook van elkaar. Fatsoenlijke omgangsvormen online zijn soms ver te zoeken.

Kijk op de wereld

Algoritmes vervormen de kijk op de werkelijkheid door mensen van 'op voorkeur toegesneden' informatie te voorzien. Mensen blijven zo hangen in hun eigen 'informatiebubbels' en worden alsmaar bevestigd in hun eigen gelijk. De rol van de klassieke onafhankelijke media die nieuws en informatie filteren en controleren, heeft aan invloed ingeboet. Terwijl alle informatie bereikbaar is geworden, wordt onze blik in plaats van breder, steeds smaller door niet-transparante personalisering van het nieuws. Hierdoor is er minder ruimte voor een open dialoog en publiek debat.

Data en transparantie

Tekortschietende technologie heeft invloed op het leven van de Amsterdammer. In Nederland stemmen we met een rood potlood omdat de veiligheid van stemcomputers nog niet gegarandeerd kan worden. Diezelfde zorg speelt ook rondom de veiligheid van publieke (digitale) voorzieningen. De bescherming van de persoonlijke gegevens van de Amsterdammer die daar gedeeld worden, kan in gevaar komen als technologie faalt of slecht ontworpen is.

Snelle technologische ontwikkelingen en de mate waarin data wordt verzameld zorgen ervoor dat sommige partijen steeds meer geld verdienen en macht krijgen over anderen. Er zijn inmiddels tal van mogelijkheden om met data het gedrag en de beslissingen van Amsterdammers te beïnvloeden. Als dit niet transparant gebeurt, is er sprake van manipulatie.

Hoe data wordt gedeeld, met welk doel, wie beschikking heeft tot de data en welke conclusies er uit al die gegevens getrokken worden, is niet te overzien. Regie, transparantie en aansprakelijkheid ontbreken.

Platformen

Uit academisch onderzoek wordt steeds duidelijker dat commerciële verdienmodellen op het internet, en de verzameling van gegevens die hier bij horen, grote maatschappelijke gevolgen hebben. Auteurs als Zuboff spreken van *'surveillance capitalism'*, waarin menselijk gedrag in toenemende mate wordt gestuurd door commerciële belangen. Dit heeft invloed op hoe samen wordt geleefd in de stad, en vergroot de ongelijkheid tussen arm en rijk. Bijvoorbeeld, er worden extra woningen gebouwd voor de Amsterdammer, terwijl tegelijkertijd steeds meer woningen via deelplatformen worden geëxploiteerd voor vakantieverhuur. De digitale platformen halen de inkomsten naast de dienst die geleverd wordt, ook uit de inkomsten van advertenties en het vermarkten van gegevens van Amsterdammers.

Instrumentarium

Het College is niet bij machte om het gehele internet en de digitale wereldmarkt te veranderen. Wel heeft het College beschikking tot beleidsinstrumenten die ingezet kunnen worden om Amsterdammers digitaal vrij, onafhankelijk en veilig te houden. Zo wil het huidige College dat in alles wat de gemeente digitaal ontwikkelt of inkoopt, de digitale rechten van Amsterdammers worden gerespecteerd, en dat data zo veel mogelijk beschikbaar wordt gesteld als open data.

Ook heeft de gemeente de bevoegdheid om de openbare ruimte te reguleren en markten als de mobiliteits- en woningmarkt digitaal te reguleren. Dit zijn nieuwe markten, waarvoor regels en kaderstelling ontwikkeld moeten worden. Omdat de digitale markt een wereldmarkt is, is het steeds belangrijker internationaal met andere steden, en nationale en Europese beleidsmakers en wetgevers samen te werken. Daarnaast kan het College een politieke stem geven aan de zorgen van Amsterdammers over het beschermen van gegevens die door bedrijven wordt verzameld. En alternatieven voor platformen ondersteunen.

Digitaal op z'n Amsterdams

De digitalisering van onze stad is een onomkeerbaar proces. Vrijwel elke Amsterdammer is een digitale Amsterdammer. De digitale stad is een stad vol kansen. Indien goed geregeld, draagt technologie bij aan de gezondheid van Amsterdammers, aan de leefbaarheid en toegankelijkheid in de stad, aan beter onderwijs en aan een duurzame stad. Dit vraagt heldere kaders en regels rondom datagebruik zowel voor overheidsdiensten als bedrijven ten behoeve van de bescherming van digitale rechten van de Amsterdammer.

Vijfentwintig jaar geleden was Amsterdam met de Digitale Stad koploper op het gebied van toegang tot publiek internet. Nu wordt Amsterdam de koploper als **vrije, inclusieve digitale stad:** wij staan voor de digitale vrijheden en rechten van de Amsterdammer, hun privacy wordt zoveel als mogelijk gewaarborgd, Amsterdammers kunnen mee doen en zijn digitaal weerbaar. Bedrijven moeten zich aan de regels houden op het gebied van data en technologie. Dat realiseren we samen met de stad door **creativiteit en talent** de ruimte te geven, en door samenwerking met andere steden in binnen- en buitenland.

Ambitie 1

Vrije digitale stad

Ambitie 2

Inclusieve digitale stad

Ambitie 3

Creatieve digitale stad

Ambitie 1

Vrije digitale stad

Ambitie 1

Vrije digitale stad

In Amsterdam zijn individuele vrijheid en vrijheid van meningsuiting een groot goed. Technologie moet deze vrijheden koesteren.

De ambitie is om bewust om te gaan met de mogelijkheden en bedreigingen van digitale technologieën, voor het beschermen van burgerrechten en voor eerlijke toegang tot en het eerlijk verdelen van de opbrengsten van digitale technologieën.

De bestuurlijke prioriteiten

1. **Internationaal en nationaal erkende digitale rechten en spelregels over de omgang met verzameling van data van personen in de openbare ruimte.**

   De gemeente Amsterdam staat voor de digitale vrijheden en rechten van de Amsterdammer.[1] Want zonder het beschermen van de rechten van de Amsterdammer, geen vrije stad. Dit betekent dat wij technologie weer menselijk moeten maken. We zetten ons als stad in voor betere (internationale) afspraken over inclusieve digitale ontwikkeling, het waarborgen van de privacy, autonomie van de Amsterdammer en open en ethische digitale standaarden.

2. **Privacy van personen wordt zoveel als mogelijk gewaarborgd.**

   Nieuwe wetten als de Cookie-wet en de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) bieden een duidelijk juridisch kader voor wat bedrijven en overheden mogen doen met data.[2] Burgers hebben bijvoorbeeld het recht om data – die eigendom van hen is – te allen tijde op te vragen.

   Het uitgangspunt van het kader Persoonsgegevens is dat Amsterdammers en onbespied en anoniem kunnen bewegen in de openbare ruimte. Zo wordt onderzocht hoe het verbod op het volgen van personen middels wifi op hun mobiele telefoon strakker kan worden gehandhaafd en wordt inzicht gegeven in de locaties van camera's en sensoren.

3. **Data over mensen en organisaties wordt alleen door de gemeente Amsterdam gebruikt als het echt nodig is.**

   Persoonlijke gegevens worden soms verzameld en opgeslagen door overheden en bedrijven waarbij niet altijd vooraf helder is wat het doel is. Samen met landelijke partijen zoals het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de VNG worden spelregels opgesteld hoe om te gaan met persoonlijke data die worden verzameld in de openbare ruimte.

   In internationaal verband worden de mogelijkheden getest van een digitale identiteit, om vervolgens enkel gegevens te hoeven delen die noodzakelijk zijn. Dit draagt bij aan controle over persoonlijke data voor de Amsterdammer, en het minimaliseren van het opvragen van persoonlijke data.

4. **Amsterdammers gaan zelf zoveel mogelijk over de data die hen betreft. Dit geldt zowel voor de data die de gemeente Amsterdam verzamelt, als voor de data die door bedrijven wordt verzameld.**

   Met Tada (https://tada.city/),[3] een samenwerking tussen verschillende partijen waaronder de gemeente Amsterdam, maken we duidelijk hoe belangrijk data is, en dat we daar verantwoordelijk mee om willen gaan. Dat kan alleen als we zeggenschap en controle blijven houden over onze eigen en over Amsterdamse data in het algemeen. Het uitgangspunt is dat de zeggenschap over de verzamelde data bij de Amsterdammer ligt. Amsterdam geeft het goede voorbeeld door het komende jaar de Tada principes te implementeren in de eigen organisatie, waaronder het invoeren van een dataclausule in de inkoopvoorwaarden van de gemeente Amsterdam.

1 | Zie bijlage 3: Coalition of Digital Rights
2 | Zie bijlage 2: Kaderstelling en ontwikkelingen landelijk
3 | Zie bijlage 4: Tada: Duidelijk over data manifest.

5. **De digitale veiligheid voor Amsterdammers wordt verhoogd met een breed gedragen visie op digitale veiligheid en de nodige maatregelen die daaruit volgen.**

   Met de visie op digitale veiligheid zet Amsterdam in om op een veilige wijze de economische en maatschappelijke kansen van digitalisering te verzilveren en de veiligheid in het digitale domein te beschermen.

6. **Een veilige, goed functionerende digitale infrastructuur voor iedereen om de potentie van digitalisering nu en in de toekomst te kunnen benutten.**

   Het internet moet een betrouwbaar en veilig platform zijn. Net als de digitale hulpmiddelen en de infrastructuur waarop de data van de Amsterdammers worden gedeeld. Amsterdam wil daarbij niet afwachten, maar richting en sturing geven waar nodig. De komende jaren werken wij met diverse publieke en private partijen samen om een digitale infrastructuur te realiseren die goed beschikbaar, goed toegankelijk en veilig is voor iedereen, ongeacht sociale positie en culturele herkomst. Dit doen we door zicht te krijgen op de mogelijkheden voor een veilige digitale infrastructuur, hanteerbare regels te creëren voor het gebruik en verzamelen van persoonlijke gegevens in de openbare ruimte en standaarden te creëren om digitale criminaliteit te weren.

7. **De gemeente Amsterdam is in staat te beoordelen wat de impact is van technologie voor de stad, gemeentelijke organisaties en de Amsterdammer.**

   Om kansen van technologie te kunnen benutten en risico's te overzien, investeren wij in kennis en kunde over technologieën. Samen met partners worden de nieuwe (technologische) ontwikkelingen gemonitord en zorgen we ervoor dat technologie alleen wordt ingezet als de belangen van de Amsterdammer voldoende gewaarborgd blijven.

Wat leren we van andere steden?

X-road, een oplossing in Tallinn, laat de mogelijkheden zien die digitalisering biedt bij het creëren van een vrije stad. Informatie wordt maar één keer opgevraagd en meervoudig gebruikt. Daarbij heeft de burger te allen tijde volledig inzicht welke partij zijn/haar data heeft opgevraagd en waarvoor.

Tel Aviv is zeer succesvol in het ontsluiten van allerlei persoonlijke diensten en services aan haar burgers. Adoptie van dit soort diensten is afhankelijk van drie componenten; gemak, profijt en vertrouwen. Het bieden van profijt staat echter nog wel eens op gespannen voet met het bieden van privacy. Het vinden van de juiste balans tussen wat je wilt weten van de inwoners en wat je ze kunt bieden is dan ook een van de belangrijkste zoektochten.

Verwachte activiteiten in 2019

	Activiteit	Prioriteiten	Type
1	We ontwikkelen en stellen samen met anderen digitale rechten en spelregels vast: • Digital rights coalitie • Een Europese aanpak voor meer zeggenschap van burgers over data.	**1.**	Strategie
2	We implementeren het Tada manifest, waaronder een quick scan van de Tada principes op het huidige beleid.	**2. 3. 4.**	Kader
3	We geven inzicht in waar slimme apparaten zich bevinden in de stad en welk type data wordt verzameld; • Lancering van het sensor register waar de sensoren van de gemeente Amsterdam in zijn opgenomen. • Uitbreiden met sensoren van ondernemers/ publieke partners (op vrijwillige basis).	**1. 2. 4.**	Toepassing
4	We onderzoeken de mogelijkheden om privacy by design, security en open koppelvlakken voor de digitale infrastructuur te realiseren, welke eisen te stellen en welke aanwezige standaarden (internationaal) te gebruiken.	**2. 6.**	Kader
5	We stellen hanteerbare gedragsregels op voor de digitale stad onder andere door het publiek debat te houden rondom ethische vraagstukken, en ontwikkelen mogelijkheden de regels te handhaven. Bijvoorbeeld via contractvoorwaarden.	**1. 4.**	Kader
6	Samen met inwoners en ondernemers uit de wijk realiseren wij een goed beschikbare, toegankelijke, veilige en toekomstvaste digitale omgeving op drie verschillende locaties (Buiksloterham, Indische Buurt en Arenapoort).	**6.**	Experiment

	Activiteit	Prioriteiten	Type
7	We voeren samen met partners 5G fieldlab(s) uit voor Amsterdam Zuidoost, waarin onderzocht worden welke (nieuwe) toepassingen er met 5G mogelijk zijn,welke nuttig zijn voor de Amsterdammers, en stellen data spelregels op voor opdrachtnemers. Voorbeelden toepassingen: Op afstand onderwijs geven wanneer kinderen ziek zijn, en op afstand hulpdiensten ondersteunen met kennis en kunde vanuit ziekenhuizen.	**3.**	Experiment
8	We ontwikkelen en testen digitale toepassingen om de service en veiligheid te vergroten van de bezoeker aan het Arenagebied.	**5.**	Experiment
9	We stellen een visie op tegen digitale criminaliteit samen met een diversiteit aan publieke partners, inclusief de nodige maatregelen in een actieplan langs de lijnen: digitaal weerbare samenleving en overheid, vitale infrastructuur en bestuurlijke stabiliteit.	**5.**	Strategie
10	We brengen de mogelijkheden voor het verbieden van wifi-tracking (bluetooth, NFC, GSM) door bedrijven in de openbare ruimte in kaart.	**1. 4.**	Onderzoek
11	We experimenteren met een digitale identiteit, met als doel de Amsterdammer de mogelijkheid te geven om enkel gegevens te delen die noodzakelijk zijn.	**2.3.**	Experiment en onderzoek
12	We investeren in kennis en kunde over technologie. Om slimmer beleid te maken en om proactief te kunnen handelen bij nieuwe (technologische) ontwikkelingen en toepassingen in de stad, onder andere met een tech-roadmap om de stand van de ontwikkeling in technologische ontwikkelingen en de maatschappelijke impact hiervan te duiden en inzet in onderzoek en ontwikkeling te prioriteren.	**7.**	Onderzoek

Ambitie 2

Inclusieve digitale stad

Ambitie 2

Inclusieve digitale stad

De stad is er voor iedereen, ongeacht sociale positie, culturele afkomst en seksuele voorkeur.

Amsterdammers beschikken over voldoende digitale weerbaarheid en vaardigheden om goed mee te kunnen komen.

Technologie moet Amsterdammers helpen om zich te kunnen ontwikkelen langs de lijnen die nodig zijn en met de dienstverlening die hen past. En toegang bieden tot allerlei vormen van informatie en educatie.

We willen een digitale stad creëren met technologie die dienstbaar is aan de Amsterdammer. Aan alle Amsterdammers.

De bestuurlijke prioriteiten

1. **Alle Amsterdammers hebben toegang tot het internet.**

   Meedoen start met toegang. Onderzocht wordt of het mogelijk is om wifi en glasvezel gratis beschikbaar te stellen op meer plekken in de stad, waaronder in openbare gebouwen en druk bezochte ruimten in de stad. Amsterdammers krijgen inzicht in de beschikbare wifi-hotspots in Amsterdam.

2. **Vergroten van de digitale zelfredzaamheid van de Amsterdammer, waaronder kennis en vaardigheden om technologie te gebruiken en de vaardigheden om informatie te vinden, te duiden en te gebruiken.**

   De gemeente Amsterdam zet samen met partners in op het vergroten van de digitale zelfredzaamheid en een leven lang ontwikkelen. Initiatieven op dit gebied worden ondersteund. Met techniekonderwijs, bijscholing en goede toegang tot kennis, informatie en educatie ondersteunen we alle Amsterdammers bij het betekenisvol vormgeven van werk en privéleven.

   Hierbij zoeken we nadrukkelijk de samenwerking en verbinding met andere programma's en projecten, zoals StartupAmsterdam, Tech Connect[1] House of Digital, de digitale strategie van de OBA en met onderzoekers.[2]

3. **Vergroten van de digitale weerbaarheid van de Amsterdammer. Zowel op het tegen gaan van uitsluiting en eenzaamheid, als op het internet zelf weerbaar zijn tegen pesten en intimidatie.**

   Digitaal gezond stimuleren wij door Amsterdammers weerbaar te maken tegen online misbruik, uitsluiting en eenzaamheid. Onderzoek en het gesprek over online omgang is nodig om digitale vormen van pesten en uitsluiten tegen te gaan.

4. **Digitale diensten van de gemeente Amsterdam zijn transparant. Want data mag niet discrimineren of gelijke kansen in de weg staan.**

   Menselijkheid moet de maat zijn voor hoe we omgaan met data en technologie, dat moet terug te zien zijn in onze kaders, beleid en in onze eigen dienstverlening. Digitale diensten van de gemeente Amsterdam zijn transparant: Amsterdammers kunnen begrijpen hoe het werkt, welke data wordt gebruikt en op basis waarvan tot een oordeel wordt gekomen. En welke kaders en spelregels daarbij horen. Dat doen we onder meer door beleid te maken op de thema's: dataminimalisatie, datasoevereiniteit, open source en open data.

1 | Het tech talent programma om tech banen inclusiever te maken.
2 | Om onderwijs af te stemmen op de ontwikkelingen in de digitale economie.

5. **De gemeente maakt haar data 'open' en/of deelbaar op een gemeentelijk platform, voor zover passend binnen wettelijke regels.**

   Waar mogelijk werken wij met open source en open data zodat iedereen gelijke kansen heeft bij de ontwikkeling van digitale diensten. En ook derden, zoals onderzoekers en startups, de mogelijkheid te geven nieuwe diensten voor de Amsterdammer te kunnen ontwikkelen. De verhouding tussen begrippen als data commons, data soevereiniteit en open data worden verder uitgewerkt in de data strategie.

6. **Met kennisinstellingen en bedrijven wordt gewerkt aan een 'Amsterdam Data Exchange', waarin data veilig en eerlijk kan worden uitgewisseld.**

   Het AMDEX-initiatief ambieert een brede, transparante, internationale datamarktplaats voor allerlei soorten data op te zetten. Meer wetenschappelijke data komt beschikbaar voor hergebruik. Het is de ambitie van het college om de Amsterdam Data Exchange[3] internationaal verder uit te bouwen.

7. **De gemeente en publieksdiensten zijn toegankelijk, begrijpelijk en bruikbaar voor iedereen, ongeacht de digitale activiteit van de persoon. Zowel online als offline.**

   Digitalisering biedt de kans om gemeentelijke diensten beter afgestemd op de Amsterdammer aan te bieden. Om de Amsterdammer effectiever te ondersteunen, zetten wij in op onze eigen online dienstverlening om de Amsterdammer gemakkelijker zijn weg te laten vinden.

Wat leren we van andere steden?

Een goed voorbeeld van een digitaal inclusieve stad is Helsinki. Enerzijds heeft zij verschillende digitale kanalen opgezet waarmee burgers kunnen participeren in de stad: het 'have-your-say' platform, de 'OmaStadi' online dienst waar budget voorstellen ingezonden kunnen worden, de Helsinki-app[4] en een gebiedsgerichte digitale survey waarmee lokale behoeften worden opgehaald.

De verscheidenheid van digitale instrumenten zorgt er voor dat verschillende doelgroepen binnen de stad effectief worden bereikt. Tegelijkertijd is niet iedereen in Helsinki digitaal. Sociale 'offline' structuren zoals scholen en bibliotheken worden gebruikt om de digitale weerbaarheid en inclusiviteit te vergroten.

Voor Amsterdam is het van belang om een analyse te maken welke bestaande sociale structuren ingezet kunnen worden om bewoners met een digitale achterstand op een effectieve manier te bereiken.

3 | www.towardsamdex.org
4 | dev.hel.fi/projects/helsinki-app/

Verwachte activiteiten in 2019

	Activiteit	Prioriteiten	Type
13	Wij geven Amsterdammers inzicht in de beschikbare wifi-hotspots in Amsterdam en we onderzoeken de mogelijkheden om wifi gratis beschikbaar te stellen op meer plekken, waaronder in openbare gebouwen en druk bezochte ruimten in de stad, gebruik makend van PublicRoam.	**1.**	Toepassing
14	Wij faciliteren maatschappelijke voorzieningen in de stad zodat zij maatregelen kunnen treffen om voorzieningen digitaal toegankelijk te maken voor alle Amsterdammers. Hiertoe wordt een handboek opgesteld met maatregelen voor een veilige, toegankelijke, inclusieve online dienstverlening.	**2.**	Toepassing
15	Wij stimuleren initiatieven in de stad op het gebied van inclusie, weerbaarheid en bewustwording van gebruik van technologie.	**2.**	Subsidie
16	Onderzoek naar digitale weerbaarheid onder Amsterdamse jongeren. Het resultaat van het onderzoek levert input op voor het (verder) vormgeven van interventies op het gebied van problematisch social mediagedrag en bewustwording.	**3.**	Onderzoek
17	We stimuleren tegenhangers van schermtijd (experimenten met sport & bos en kunst en cultuur).	**3.**	Experiment
18	We stellen een data strategie op met beleid op de thema's dataminimalisatie, datasoevereiniteit, data commons en open data.	**4.**	Beleid
19	Samen met een onafhankelijke partij laten wij algoritmes die de gemeente Amsterdam gebruikt auditen.	**4.**	Onderzoek

	Activiteit	Prioriteiten	Type
20	We stellen onze data 'open' en of deelbaar op een gemeentelijk platform beschikbaar waar mogelijk, zover passend binnen wettelijke regels.	**4.**	Toepassing
21	Wij ontwikkelen voor iedere Amsterdammer een persoonlijke digitale omgeving (Mijn Amsterdam) waarmee: • inzicht wordt gegeven in de gegevens die over hem of haar zijn opgeslagen door de gemeente • voorzieningen worden voorgelegd die passen bij de situatie van de Amsterdammer.	**4. 7.**	Toepassing
22	We stellen een informatiecommissaris aan die samen met de functionaris gegevens bescherming ervoor zorgt dat de uitgangspunten 'open tenzij' en 'privacy by design' worden gewaarborgd, aangejaagd en gehandhaafd.	**5.**	Beleid
23	We realiseren vier ontwerptrajecten op opgaven waar digitalisering de potentie heeft om zowel onze eigen dienstverlening als in de keten duurzaam te verbeteren.	**7.**	Herontwerp / onderzoek
24	We ontwikkelen diverse digitale toepassingen om de dienstverlening van Amsterdam te vereenvoudigen, waaronder de subsidieservice.	**7.**	Toepassing
25	We vergroten de toegankelijkheid van de gemeentelijke website.	**7.**	Toepassing
26	We voeren een quick scan uit op digitale diensten van de gemeente Amsterdam op begrijpelijkheid (taalstijl) en toegankelijkheid (typen en spreken).	**7.**	Onderzoek

Ambitie 3

Creatieve digitale stad

Ambitie 3

Creatieve digitale stad

Amsterdammers ontwikkelen de stad.

We bieden diverse toepassingen en ondersteunen initiatieven om creativiteit en talent in de stad ruimte te geven.

Samen met de stad zetten we digitalisering en kunst en cultuur in om bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven en (ethische) vraagstukken rondom technologie te agenderen en publiekelijk te maken.

De bestuurlijke prioriteiten

1. **Benutten van de kennis en ervaring van de Amsterdammer bij de zoektocht naar antwoorden op vraagstukken van de toekomst.**

   Amsterdam biedt altijd ruimte voor het vrije woord, creativiteit en ondernemerschap, dat zit in de genen van de stad. Amsterdam is de broedplaats voor talloze startups, en zit dus dicht bij het vuur waar het gaat om digitale innovatie. Die innovatie biedt input voor nieuwe toepassingen op allerlei gebied, kansen voor zelforganisatie en voor het vergroten van de zeggenschap van de Amsterdammer. Actief betrekken we Amsterdammers, wetenschappers, kunstenaars bij de zoektocht naar antwoorden op vraagstukken in de stad.

2. **De stad als publiek kennisnetwerk en openbare leeromgeving voor alle Amsterdammers.**

   Samen met maatschappelijke partners in de stad wordt ingezet op openheid van kennis en toegang tot informatie en educatie voor alle Amsterdammers.

3. **Inzet van digitale kunst en cultuur en creatieve industrie als instrument voor het zorgvuldig inzetten van digitale toepassingen in het maatschappelijke domein.**

   Kunstenaars, creatieven en de wetenschap zetten zich al volop in om ethische vraagstukken rondom technologie publiekelijk te maken. Samen met hen willen we onderzoek doen naar de kansen en problemen die ontstaan bij digitalisering. Het ontwerpende vermogen van creatieven, het opzoeken van grenzen, kritisch reflecteren en verbeelden van kunstenaars en het onderzoekende vermogen van wetenschappers zijn onmisbaar om te zorgen voor een digitale cultuur die bij Amsterdam past. Initiatieven op dit gebied worden ondersteund.

4. **Goed geïnformeerd publiek debat: Amsterdammers zijn in staat om interactief online beleidsontwikkeling te volgen en te beïnvloeden.**

   Amsterdammers laten vaak en op veel plekken zien dat zij tal van zaken prima zelf kunnen regelen. Invloed en zeggenschap op lokaal niveau vergen een omslag in het democratisch proces, het betrekken van burgers vooraf om te komen tot oplossingen. Digitalisering kan hierin een rol spelen door de nodige toegang tot en begrijpelijke informatie te bieden. Diverse (digitale) toepassingen worden ontwikkeld om Amsterdammers in staat te stellen hun invloed te vergroten.

5. **Amsterdammers met elkaar in gesprek te laten gaan en gelijkwaardigheid te bevorderen: een inclusief Amsterdam.**

   Digitalisering zorgt voor een toenemende druk op de verbindende functie van de stad: ontmoeten en verbinden van mensen en groepen. Tegelijkertijd kunnen digitale toepassingen een (positieve) bijdrage leveren aan de sociale verbondenheid in de stad. Met zes innovatieve concepten dragen wij bij aan de sociale verbondenheid in de stad en bieden we tegenwicht aan de minder wenselijke effecten van digitalisering.

Wat leren we van andere steden?

De onderzochte steden[1] wenden technologie aan om mensen meer te betrekken bij de ontwikkeling van de stad. Dit laat echter onverlet dat ook ‘offline’ activiteiten cruciaal blijven om kennis van de stad te ontsluiten. Daarbij is het van belang aan te sluiten waar de bewoners elkaar treffen, zowel online als offline.

Zo ervaart Tallinn dat het gebruik van de Avalinn app van toegevoegde waarde is bij het samen ontwikkelen van de stad. Mensen kunnen via de app op een kaart zien welke ontwikkelingsprojecten er in de buurt gepland staan, hun eigen zienswijze inbrengen en indien gewenst zelfs een alternatief voorstel aandragen.

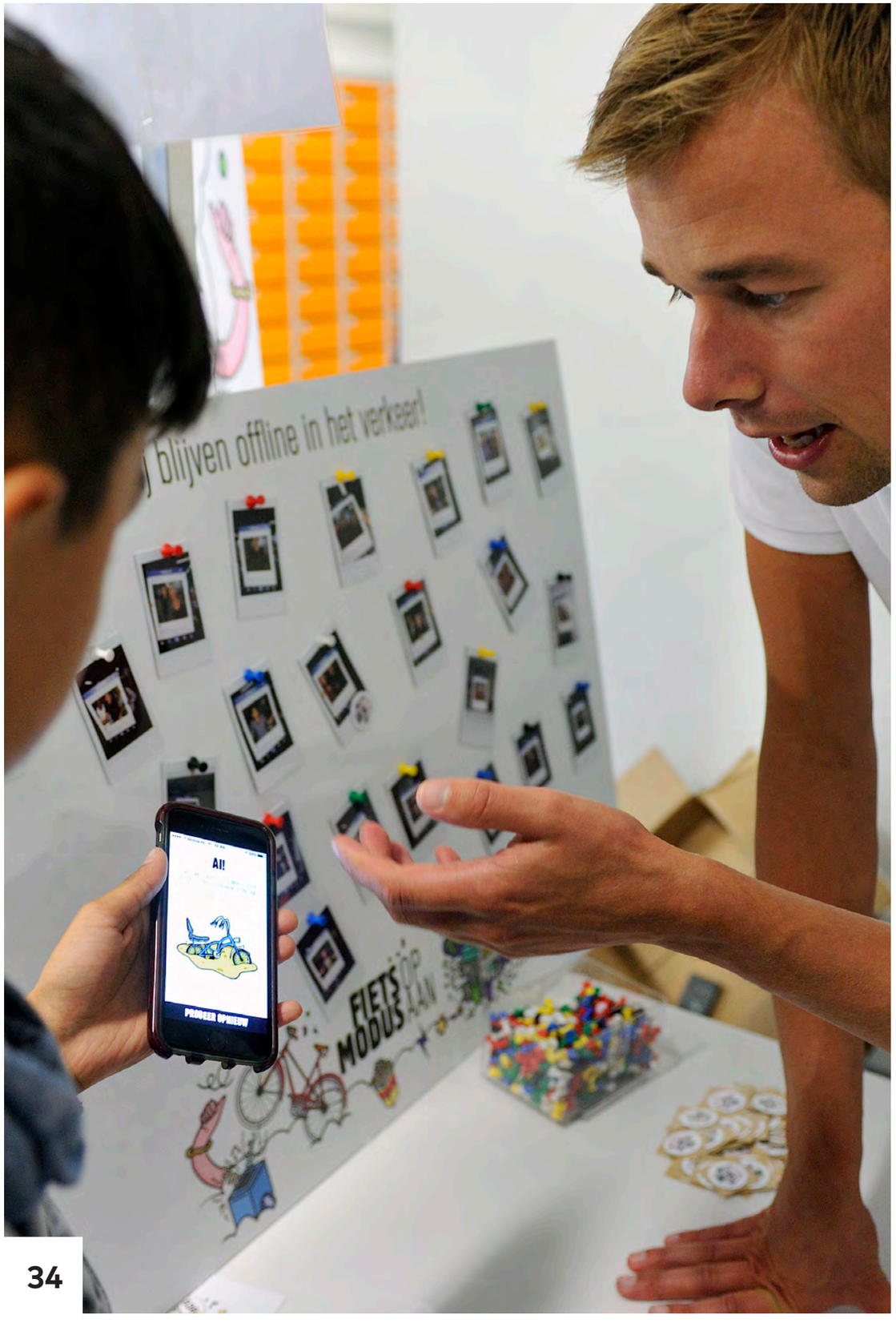
Tegelijkertijd moet moeite gedaan worden om meer mensen naar het platform te trekken.

1 | Zie bijlage 1: Participatie paragraaf

Verwachte activiteiten in 2019

	Activiteit	Prioriteiten	Type
27	We versterken en ontsluiten de verbinding tussen bestaande initiatieven door middel van digitale voorzieningen.	1.	Toepassing
28	We ondersteunen coöperaties die een alternatief willen bieden voor platform monopolisten.	1.	Subsidie
29	Projecten worden gestart samen met Amsterdammers om hen verantwoordelijkheid te geven over hun directe leefomgeving, zoals het project Amsterdam Sounds. Samen met Amsterdammers worden geluid en of luchtkwaliteitsensoren geplaatst en uitgelezen om het geluidsniveau en de luchtkwaliteit in hun wijk zichtbaar te maken. De door Amsterdammers gegenereerde data krijgt officiële status.	1	Experiment
30	Samen met de regio een netwerk van digitale meetpunten realiseren dat bruikbare data genereert over de kwaliteit van het leefgebied.	1.	Experiment
31	We stellen een strategie op voor digitale inclusie samen met publieke partners en partners uit de stad, inclusief de nodige maatregelen in een actieplan langs de lijnen: 21ste eeuw vaardigheden, toegang en openheid van kennis.	2.	Strategie
32	Wij stimuleren initiatieven in de stad op buurt- en wijkniveau op het gebied van inclusie, weerbaarheid en bewustwording van gebruik technologie (digitale cultuur, (in) formele hulpverleners, buurtinitiatieven).	2. 3.	Subsidie
33	Samen met Kunst en Cultuur wordt een pilot ingericht en uitgevoerd, om vraagstukken rondom digitale ontwikkelingen op een begrijpelijke manier tot uiting te brengen en zichtbaar te maken in de stad.	3.	Experiment

	Activiteit	Prioriteiten	Type
34	We organiseren jaarlijks mede het event WeMakeTheCity om kennis te delen op het gebied van innovatie.	**1. 2. 3.**	Event
35	De gemeente Amsterdam zorgt er voor dat Amsterdammers toegang krijgen tot belangrijke keuze informatie en informatie over wat er in hun buurt nodig is.	**4.**	Toepassing
36	We maken raadsinformatie, WOB-verzoeken en documenten toegankelijker, o.a. via het digitale loket.	**4.**	Toepassing
37	We maken resultaten van beleid inzichtelijk, onder andere door de prestaties van de gemeente Amsterdam transparant te maken in de online uitvoeringsagenda.	**4.**	Toepassing
38	We ontwikkelen een toekomstige visie op de verbindende functie van de stad waarna we samen met partners en Amsterdammers werken aan concepten die contacten en ontmoeting stimuleren. Deze concepten werken we in samenwerking met partners uit tot een initiatief, project en/of experiment.	**4.**	Experiment

Doorontwikkeling

Zoals gezegd is dit de Agenda 1.0. Aan de hand van deze Agenda Digitale Stad wordt:

1. Een doorvertaling gemaakt van de generieke uitgangspunten uit de Agenda Digitale Stad op de ambities uit de Uitvoeringsagenda 2019.
2. In kaart gebracht welke kansen er zijn betreffende de inzet van technologie ten behoeve van deze ambities en bijbehorende maatschappelijke opgaven uit de Uitvoeringsagenda 2019.

De Agenda Digitale Stad blijft de komende jaren in ontwikkeling. In de Agenda zijn de eerste activiteiten benoemd voor 2019. Het komende jaar wordt het activiteitenoverzicht up to date gehouden. Diverse opgaven zoals Cyber, data soevereiniteit en data commons worden nader uitgewerkt met partners, kennisinstellingen, experts uit de stad.

Het publiek debat in de stad wordt gefaciliteerd op de ethische vraagstukken rondom technologie en gebruik van data.

De voortgang en ontwikkeling van de Agenda Digitale Stad is te volgen via de online uitvoeringsagenda van de gemeente Amsterdam.

Bijlagen

1. Participatie paragraaf

2. Kaderstelling en ontwikkelingen landelijk

3. ‘Coalition of Digital Rights’

4. ‘Tada, duidelijk over data’

Bijlage 1

Participatie paragraaf

Interviews door Onderzoek, Informatie en Statistiek

Om te onderzoeken hoe digitaal Amsterdammers zijn en hoe zij aankijken tegen de digitalisering van de samenleving, heeft OIS eind 2018 een enquête uitgevoerd. In totaal hebben 892 mensen deelgenomen aan dit onderzoek. De resultaten zijn opgenomen in het rapport Digitaal Amsterdam.

Interviews door studenten van Academie van de Stad

In aanvulling op het OIS onderzoek, heeft de Academie van de Stad in de stadsdelen Oost, Zuid-Oost, Noord en Nieuw-West 70 extra straatinterviews afgenomen. De resultaten zijn verwerkt in de Agenda.

Cocreatie sessies

In de periode oktober tot december 2018 hebben diverse sessies plaats gevonden met Amsterdammers en experts op het gebied van digitalisering. In deze sessies zijn de belangrijkste opgaven voor de digitale stad opgehaald.

Werkbezoeken

Ter oriëntatie zijn werkbezoeken gehouden bij diverse initiatieven in de stad over de thema's kansengelijkheid, toegang voor iedereen (onder andere de ontwikkelingen in Zuid-Oost op 5G), digitale weerbaarheid onder jongeren in Nieuw-West, online participatie in Noord, digitale cultuur in Centrum, telefoonverslaving en bereik jongeren in Centrum.

Leren van andere steden

In voorbereiding op deze eerste digitale agenda is onderzocht wat Amsterdam internationaal kan leren van andere steden. Omdat de meest vernieuwende ideeën vaak uit onverwachte hoek komen is er daarbij bewust een keuze gemaakt om steden met verschillende achtergronden en culturen te selecteren; Barcelona, Casablanca, Cascais, Helsinki, Kopenhagen, Tallinn en Tel Aviv.

Voor iedere stad is onderzocht waar zij staan op het gebied van digitalisering, en welke keuzes zij maken, in hun ontwikkeling naar de digitale stad. Tevens is aan de steden gevraagd op welke cases zij trots zijn en waarvan zij denken dat deze ook een inspiratie kunnen vormen voor Amsterdam. Het onderzoek is nog niet compleet afgerond. Alle cases zullen uiteindelijk beschikbaar zijn op de website www.amsterdam.nl/digitalestad.

In deze Agenda zijn kaders opgenomen met daarin de eerste leerpunten en korte illustraties van de cases.

Bijlage 2

Kaderstelling en ontwikkelingen landelijk

De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) is op 25 mei 2018 in werking getreden. In het beleidskader Stedelijk Kader Verwerken Persoonsgegevens staat hoe Amsterdam de uitgangspunten van het AVG gaat realiseren.

Voor iedereen in Amsterdam geldt dat:

- zij zich onbespied en anoniem moeten kunnen bewegen in de openbare ruimte;
- zij zeggenschap over hun persoons-gegevens hebben;
- de toegang tot hun gegevens zo gemak-kelijk mogelijk is en de gemeente hem of haar actief informeert, zodat bekend is welke informatie de gemeente over de betreffende persoon heeft;
- de gemeente geen bijzondere persoons-gegevens registreert die aanleiding kunnen geven tot discriminatie;
- de AVG en het Stedelijk kader verwerken persoonsgegevens gelden. Dat betekent dat de verschillende organisatieonderde-len eenduidig werken.
- als het nodig is om van het kader af te wijken, dit beargumenteerd ter besluit-vorming wordt voorgelegd aan het col-lege en/of de burgemeester. Zo is ook in die situaties geborgd dat het transparant is voor de Amsterdammers en de raad hoe de gemeente omgaat met per-soonsgegevens.

De Commissie Persoonsgegevens Amsterdam (CPA) is een extra waarborg. De CPA adviseert gevraagd en ongevraagd over complexe en/of politiek gevoelige gegevensverwerking, met inachtneming van wet- en regelgeving en maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. De onafhankelijke Functionaris Gegevensbescherming houdt intern toezicht op de verwerking van persoonsgegevens en adviseert en rapporteert aan het college.

Ontwikkelingen landelijk

Deze agenda staat niet op zichzelf. In 2017 zijn vier principes vastgesteld die duidelijkheid bieden aan burgers en ondernemers welke waarden en normen worden gehanteerd als het gaat om het gebruik van de digitale infrastructuur van de stad. Dit zijn:

Vier principes voor digitale infrastructuur van smart society (Eindhoven en Amsterdam)

1. Draagt bij aan leefbare, gezonde, veilige en inclusieve ontwikkeling van de stad.
2. Is beschikbaar voor iedereen in de stad, toekomstbestendig, betrouwbaar en veilig.
3. Gebouwd op open interfaces, open proto-collen en open standaarden. Transparantie en controle door de inwoners is gegaran-deerd.
4. Opent data met respect voor privacy, vei-ligheid en eigenaarschap van data.

Onderstaand zijn diverse ontwikkelingen op landelijk en Europees niveau op het gebied van digitalisering van de overheid opgenomen.

- De Nederlandse Digitaliserings strategie, Nederland Digitaal
- De Agenda Digitale Overheid
- Nederlandse Cyber Security Agenda
- De Digitale Agenda 2020 van de VNG
- Common Ground van de gemeenten
- De Digitale Samenleving van de VSNU
- Kamerbrief Digitale Inclusie 'Iedereen moet kunnen meedoen'
- De Europese Digitale Agenda
- Europese afspraken, zoals de Talinn-verklaring over de eOverheid in Europa.

Bijlage 3

‘Coalition of Digital Rights’

Amsterdam, Barcelona en New York City hebben de ‘Cities Coalition for Digital Rights’ gelanceerd, een gezamenlijk initiatief ter bescherming van de digitale rechten van bewoners en bezoekers.[1]

De digitale rechten zijn:

1. **Universele en gelijke toegang tot internet, digitale geletterdheid.**
2. **Privacy, data bescherming en veiligheid.**
3. **Transparantie, verantwoordelijkheid en niet-discriminatie.**
4. **Participatieve democratie, diversiteit en inclusie.**
5. **Open en ethische digitale standaarden.**

City of Amsterdam

Ajuntament de Barcelona

NYC Mayor's Office of the Chief Technology Officer

UN HABITAT FOR A BETTER URBAN FUTURE

1 | citiesfordigitalrights.org

Bijlage 4

‘Tada, duidelijk over data’

Zes afspraken over het ontwerpen van een verantwoorde digitale stad.[2]

1. **Inclusief**
   Onze digitale stad is inclusief. We houden rekening met de verschillen tussen individuen en groepen, zonder gelijkwaardigheid uit het oog te te verliezen.

2. **Zeggenschap / invloed vergroten**
   Data en technologie moeten bijdragen aan vrijheid van bewoners. Data zijn dienend. Om het leven vorm te geven naar eigen inzicht, zelf informatie te verzamelen, kennis te ontwikkelen, ruimte te vinden om jezelf te organiseren.

3. **Menselijke maat**
   Data en algoritmen hebben niet het laatste woord. Menselijkheid gaat altijd voor. We laten ruimte voor onvoorspelbaarheid. Mensen hebben het recht om digitaal vergeten te worden. Zo blijft er altijd ruimte voor een nieuwe, schone start.

4. **Open en transparant**
   Welke data worden verzameld? Waarvoor? En met welke uitkomsten en resultaten? Daarover zijn we altijd transparant.

5. **Legitiem en gecontroleerd**
   Bewoners en gebruikers hebben zeggenschap over de vormgeving van onze digitale stad. De overheid, maatschappelijke organisaties en bedrijven faciliteren dit. Zij monitoren de ontwikkeling en de maatschappelijke gevolgen.

6. **Van iedereen - voor iedereen**
   Data die overheden, bedrijven en andere organisaties uit de stad genereren en over de stad verzamelen zijn gemeenschappelijk bezit. Iedereen kan ze gebruiken. Iedereen kan er voordeel van hebben. Hier maken we gezamenlijk afspraken over.

tada

2 | Tada.city